

Leven van Genoeg

Christus Triumfatorkerk, 5 november 2023, diaconale viering

Lezing: Joel 1: 10-14 en Openbaring 16: 16-21

Voorganger: ds. Jaap van den Akker

- **KOMEN**
Welkomstwoord door de ouderling van dienst
- Aanvangslied 'Met open armen' (HH 707)
- Moment van Stilte
- Begroeting en bemoediging
- Psalm van de zondag Psalm 24: 'De aarde en haar volheid zijn' (Psalm 24: 1 en 2)
- Kyriegebed
- Glorialied: 'Zie de zon, zie de maan' (Lied 8b)

WOORD

- Met de kinderen
Gebed
Gesprek
Lied met de kinderen 'Ben je groot, of ben je klein' (HH 389)
- Schriftlezing: Joel 1: 10-14
- Gesprek Marijn Smit en Pauline van der Vorm
- Kort muzikaal intermezzo
- Schriftlezing Openbaring 16: 16-21
- Lied 'Aan U behoort, o Heer der heren (Lied 978: 1, 3 en 4)
- Preek
Het lijkt en herhaling van zetten.
En in wezen is het dat ook.
Opnieuw komt er allerlei onheil over de aarde.
Er worden schalen met plagen uitgegoten over de aarde.
Dat hebben we toch al eerder gehoord?
Ja dat klopt – een paar weken terug uit Openbaring 8.
En eigenlijk is dat niet vreemd – want is het in de wereld niet steeds een herhaling van zetten?
Worden hier ook niet steeds nieuwe schalen van onheil leeggegoten?
Wie heeft het nog over Oekraïne, nu de niets ontziende verwoesting van Gaza dagelijks het nieuws beheerst. De nieuwe bloedige gevechten rond Avdiivka in de Donbas zijn naar pagina 6 verschoven.
Wie heeft het nog over Soedan? Waar een wrede krijgsheer nu ook de ene grootste stad heeft veroverd en vrouwen en kinderen moet vluchten voor hun leven?

De zevende schaal wordt leeggegoten in het visioen van Johannes. Na de zegels en de bazuinen, zijn het schalen. Het zijn variaties op hetzelfde thema. Om een patroon duidelijk te maken dat zich steeds weer herhaalt. We zoeken het bij de verkeerde. We laten ons verlijden door de macht. We zoeken bevrediging van onze instinctieve behoeften. Ons eigen belang weegt altijd net iets zwaarder dan het belang van de ander of dat van de schepping. De herhaling van de plagen – het is een samenvatting van de wereldgeschiedenis. Het is de slavernij van Egypte, de hongersnoden ten tijden van de profeet Elia, de Babylonische ballingschap, de kruisiging van Jezus en de val Jeruzalem in het jaar 70.

En bij het sluiten van de bijbel is het niet opgehouden. Vandalen die het Romeinse rijk vernietigden. Kruistochten, De exorbitante macht en rijkdom van de Roomse Kerk, De grote wereldoorlogen in de vorige eeuw...

En vandaag de dag, naast de oorlogen: Een groeiende kloof tussen arm en rijk, een klimaatcrisis. Een schuivende wereldorde waar Amerika en Europa steeds meer op achterstand lijken te staan...

Het gaat maar door en het gaat maar door. Is er nooit een eind aan?
Nee, blijkbaar niet. Al die visioenen, het is een herhaling van zetten.

Of toch niet? Want dit is de laatste schaal, dat wel. De zevende.

Het is de laatste plaag. Hierna gaat het nog over de val van Babylon en over het laatste oordeel. Maar deze engel met de zevende schaal, die giet de laatste plaag uit over de aarde. En een beslissende slag. Harmageddon heet het. Het verwijst naar de vallei bij de berg (Har) bij Megiddo. De plek waar in Israël de beslissende veldslagen werden uit gevochten. God verslaat het kwaad – welke naam het ook draagt. De draak, het beest, de koningen met het merktenen van het beest op hun voorhoofd.

Alles wat kwaad is en lijden, al wat een goede schepping in de weg staat wordt weggevaagd. De laatste plaag. De verdorring van de schepping. Terug naar vóór de schepping. De aarde is weer woest en ledig. Alle eilanden vluchten weg. Er werden geen bergen meer gevonden Grote hagelstenen, loodzwaar zo lazen we. Zo zwaar als een talent staat er, dat is veertig kilo. Hagelstenen als bowlingballen – zo iets dus. Onvoorstelbaar in ieder geval. Er volgden bliksemschichten en groot geraas en donderslagen. Er kwam een zware aardbeving. Je moet vluchten voor je leven en alles wat eetbaar is, alle oogsten worden door de stenenregen vernietigd.

Het is of je de profeet Joel hoort: Het veld is verwoest, het akkerland treurt, want het koren is vernield, de wijn verdroogd, de olie verloren.

En nu? In Openbaring blijft die vraag nog even open.

Het verhaal begint nog een keer opnieuw, met de val van Babylon, voor er ruimte is voor een nieuwe schepping.

De profeet Joël schetst al wel een beeld van wat er moet gebeuren:

Leer hiervan! Zo roept hij. Als je door menselijk toedoen je eigen levensomstandigheden verziekt. Als je nooit genoeg hebt en maar blijft kopen. Als de industrie maar blijft produceren wat het ook kost en hoeveel schade het ook toebrengt, als we het maar niet kunnen, of er niet toe bereid zijn ons leven aan te passen aan wat deze schepping wel kan dragen – omdat ook dat meer dan genoeg is, omdat dat de manier is waarop deze Schepping die we van God hebben gekregen goed is en goed blijft.

Als dat niet lukt dan rennen we met zijn allen naar Harmageddon.

Maar bij Joël is het zo ver nog niet. We kunnen nog op onze schreden terugkeren.

Want ja, de oogst van het veld is verloren gegaan. Alle bomen zijn verdord. Verdord is ook de vreugde bij de mensen. Dat is de conclusie. En wat zou dan de reactie moeten zijn van de mensen?

“Priesters, hul je in rouw, schreeuw het uit, dienaren van mijn God”

Het begint bij het besef. Dit gaat niet goed. Het begint in de tempel en in de kerk. We doen God tekort. We breken af wat Hij voor ons heeft opgebouwd. Het begint met schuld belijden, zoals we hier op 9 september deden in een bomvolle kerk bij de klimaatviering. Erken aan je zelf, aan elkaar en aan God dat het ons niet lukt onze plaats te kennen in de wereld. Waar je God de eer geeft, daar ga je ook zuinig om met alles wat je uit zijn hand hebt ontvangen. Als we de aarde vernietigen kunnen we God niets terug geven van wat we uit zijn hand ontvangen.

En wat is dan de volgende stap? “Kondig een vastentijd af”, zegt Joël. Oefenen je in genoeg nemen met wat nodig is. *Leren leven van het genoeg*, zou je kunnen zeggen. Opnieuw leren kijken. Een pas op de plaats maken. Dat klinkt eenvoudig, maar het gaat helemaal tegen ons instinct in, tegen ons systeem in. Omdat alles in onze wereld draait om groei: meer macht, meer consumptie, meer controle. Daar uitstappen is zo makkelijk nog niet. In tijd van Joël niet, in de tijd van Johannes en zijn visioenen niet, en in onze eigen tijd niet.

Het lijkt soms een onomkeerbaar keurslijf. Met alle gevolgen van dien. Voor het klimaat en de schepping. Voor de uitputting van de aarde, voor een eerlijke verdeling van wat we cadeau krijgen op de schepping. De econoom Paul Schenderling schreef er een boek over: *De economie van het genoeg*, heet het. Leven met minder, dat helpt hem ook in zijn geloof, schrijft hij daarin. Hij zegt: "Ik gebruik graag de Bijbelse metafoer van de graankorrel: 'De graankorrel sterft af, en doordat de graankorrel de bereidheid heeft om zichzelf los te laten gebeurt er in het verborgene iets wonderbaarlijks. En dan komt er iets nieuws tot leven.' Om tot bloei te kunnen komen moeten we klein en kwetsbaar durven worden. 'We zijn allemaal een graankorrel.' Juist daarom moeten we ook durven om minder te consumeren, om te leven vanuit het genoeg. Vanuit daar kan een nieuwe wereld ontstaan."

Vandaaruit kan een nieuwe wereld ontstaan.
Zo hebben we de kern van Openbaring 16 te pakken.

Hoe die nieuwe wereld eruit ziet?

Ik las deze week een artikel in de *Volkskrant* over de olijvenpluk in Deir Istiya, een stadje op de westelijke Jordanoever zo'n 40 km van Tel Aviv. Nu, in het najaar is het is de tijd van de olijvenoogst. Voor veel Palestijnse gezinnen is deze oogst hun hele jaarinkomen. En het wordt ze bij die oogst bepaald niet makkelijk gemaakt door joodse kolonisten die daar het land opeisen. In de *Volkskrant* staat een ander verhaal. Over Abed Mansour en zijn familie die bij de olijvenpluk hulp krijgen van joodse vrijwilligers: zoals deze Ron Matalon en Mia Caplan uit Tel Aviv. Zij helpen met de olijvenpluk en vormen tegelijkertijd een bescherming tussen de joodse kolonisten en de Palestijnse bevolking. Met de Israëliische vrijwilligers durven de Palestijnen wel de stad uit te trekken om de olijven te oogsten.

De olijftak is een teken van vrede.
Een olijfbom die vrucht draagt en oogst geeft is een teken van een vruchtbaarheid, en een teken dat de boom de rust en de tijd heeft gekregen om te groeien en vrucht te dragen. Een olijfbom waar Israëli en Palestijnen, waar Joden en Islamieten samen de oogst binnen halen is een teken van de nieuwe wereld. Een teken dat het kan - ook nu al.
Leven met liefde voor de schepping. De dorre aarde goed bewerken en samen delen van de oogst. Als het daar kan, kan het overal.
Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.
Amen.

ANTWOORD

- Lied: De toekomst is een schone aarde (solozang)
- Dankgebed en voorbeden, stil gebed, gezongen Onze Vader (Lied 371)
- Collecte

GAAN

- Slotlied 'Zoekend naar licht' (Lied 1005: 1, 2 en 5)
- Zegen, gevolgd door gezongen "Amen"
- Orgelspel